

GLOBAL INDEKSLAR – XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING MUHIM OMILI

Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li

*iqtisodiyot fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD)*

*baholash ishi va investitsiyalar
kafedrasi mustaqil izlanuvchisi*

Toshkent moliya instituti

E-mail: hoshimovjahongir47@gmail.com

ORCID:org/0009-0001-9604-4395

Annotatsiya

Maqolada iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, uning xalqaro indekslardagi ishtiroki to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar dinamikasi bilan bevosita bog'liqligi ko'rib chiqilgan. Global raqobatbardoshlik indeksi, Biznes yuritish, To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar ishonch indeksi, Investitsiya muhiti indeksi va Global innovatsiyalar indeksi ma'lumotlari tahlil qilindi. Shuningdek mamlakatimizning jahon indekslaridagi faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: investitsiya, xorijiy investitsiya, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya, yalpi ichki mahsulot, investitsiya muhiti, global iqtisodiy indeks, global raqobatbardoshlik indeks, doing business va global innovatsiyalar indeksi.

МИРОВОЙ ИНДЕКС – ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Хашимов Жахангир Равшанбек оглы

доктор философии (PhD) по

экономическим наукам

независимый исследователь кафедры

оценочного дела и инвестиций

Ташкентский финансовый институт

E-mail: hoshimovjahongir47@gmail.com

ORCID:org/0009-0001-9604-4395

Аннотация

В статье исследуется прямая зависимость динамики прямых иностранных инвестиций от их объемов и от существующих международных экономических индексов. Были проанализированы данные Глобального индекса конкурентоспособности, Ведения бизнеса, Индекса уверенности в прямых иностранных инвестициях, Индекса инвестиционного климата и Глобального инновационного индекса. Также были разработаны предложения и рекомендации, направленные на обеспечение активного участия нашей страны в мировых индексах.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, валовой внутренний продукт, инвестиционный климат, глобальный экономический индекс, глобальный индекс конкурентоспособности, индекс ведения бизнеса и глобальный индекс инноваций.

THE WORLD INDEX IS AN IMPORTANT FACTOR IN ATTRACTION OF FOREIGN INVESTMENTS

Khoshimov Jakhongir Ravshanbek ugli

Doctor of Philosophy in Economics (PhD)

Department of "Evaluation work and investments"

independent researcher

Tashkent Institute of Finance

E-mail: hoshimovjakhongir47@gmail.com

ORCID:org/0009-0001-9604-4395

Abstract

The article examines the direct relationship between attracting foreign investment to the economy and its participation in international indices, as well as the dynamics of foreign direct investment. Global Competitiveness Index, Doing Business, Foreign Direct Investment Confidence Index, Investment Climate Index and Global Innovation Index were analyzed. Proposals and recommendations aimed at ensuring the active participation of our country in world indices were also developed.

Keywords: investment, foreign investment, foreign direct investment, gross domestic product, investment climate, Global Economic Index, Global Competitiveness Index, Doing Business and Global Innovation Index.

Kirish

Prezidentimiz Sh. Mirziyoyev tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy siyosatda yuqori iqtisodiy o‘shishni ta’minlash bilan bog‘liq bo‘lgan omillarga juda katta e’tibor berilmoqda. Ushbu omillar qatorida investitsion muhitni kuchaytirish birinchi navbatdagi masalalardan hisoblanadi. Hozirda amalga oshirilayotgan juda ko‘p ishlar iqtisodiyotimizda investitsion muhitni yaxshilashga qaratilgan. Bu borada O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti ta’kidlaganidek, “Iqtisodiyot tizimini liberallashtirish, qulay investitsiya muhitini yaratish amalga oshirilayotgan o‘zgarishlarning eng muhim yo‘nalishlaridir” [1].

Global iqtisodiy tizim va mamlakatlar iqtisodiyoti uchun Xalqaro iqtisodiy reytinglar muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro iqtisodiy reytinglarda mamlakatlar iqtisodiyoti baholanadi va buning natijasida shu mamlakatlar iqtisodiy siyosatini va iqtisodiyotining joriy holatini tahlil qilish mumkin. Xalqaro iqtisodiy reytinglar xalqaro tan olingan tashkilotlar tomonidan iqtisodiyotning turli tomonlarini tahlil qilingan holda tuziladi. Bundan har bir tashkilot o‘z yo‘nalishi bo‘yicha va har xil sohalarni ko‘rib chiqilgan holda tuziladi. Aholi turmush darajasini oshirish, davlat organlarining xalq manfaatlari uchun xizmat qilishida davlat siyosatidagi ustuvorligini ta’minlash hamda mamlakatga kirib kelayotgan investitsiyalar oqimini jadallashtirish va investor mulkini davlat tomonidan himoya qilish kabi mamlakatda turli sohalarda amalga oshirilayotgan tub o‘zgarishlarni dunyo hamjamiyatiga namoyon etish maqsadida turli sohalar bo‘yicha xalqaro reyting va indekslar muhim ahamiyat kasb etadi.

Xorijda amalga oshirilgan ayrim tadqiqotlarning ko‘rsatishicha, mamlakatning turli xil xalqaro reytinglardagi ma’lum bir o‘rinlarning egallashi investorlarning investitsiyalarni kiritish bo‘yicha qarorlariga bilvosita ta’sir ko‘rsatar ekan. Hozirgi kunda jahonda 160 dan ortiq xalqaro reytinglar mavjud bo‘lib, ulardan 50 ga yaqini ishonchli hisoblanib, ta’sir doirasi yuqori sanaladi. Xalqaro reytinglar bu faqatgina tashqi baho bo‘libgina qolmay, butun mamlakat yoki ma’lum bir hududni ommalashtirish va ustunliklarini ko‘rsatishning samarali usullaridandir.

Investitsion jozibadorlikni oshirish kun tartibiga eng muhim vazifalardan biri etib belgilanishining asosiy maqsadi xorijiy va mahalliy investorlarni iqtisodiyotdagi biznes jarayonlariga jalb etishdir. Biz uchun eng muhim masala shuki, birinchi navbatda xorijiy investorlarning biror bir mamlakatga investitsiyalarni kiritish bo‘yicha qaror qabul qilish mexanizmlarini tushunib olish lozim deb hisoblaymiz.

Adabiyotlar sharhi

Xorijiy iqtisodchi olimlardan Jiyun Cao hamda Arijit Mukherjee o‘zlarining ilmiy tadqiqotlarida so‘nggi yillarda to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar xalqaro savdoda ustunlikka ega bo‘layotganini ko‘rsatib berishgan. Shuningdek kasaba uyushmalarining mavjudligi sababli mehnat bozori kamchiliklarini to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar uchun rag‘batlantirishi mumkinligini va mamlakat investitsion jozibadorligini oshirishga xizmat qilishini ilmiy asoslab berishgan [2].

S.V. Zenchenko, M.A. Shemyotkin [3] o‘z tadqiqotida investorlarning xohishiga ko‘proq ta‘sir ko‘rsatuvchi bir qator omillarni ajratib ko‘rsatishadi. Xususan, mamlakat/hududning investitsion salohiyatini baholash uchun eng muhim omillardan quyidagilarni keltirishadi: resurs – xom ashyo (tabiiy resurslar asosiy turlarining o‘rtacha o‘lchangan ta‘minoti); ishlab chiqarish (hududdagi xo‘jaliklar faoliyatining umumiy natijasi); iste‘mol (hudud aholisining xarid qilish qobiliyati); infratuzilma (hududning iqtisodiy-geografik holati va uning infratuzilmaviy ta‘minlanganligi); intellektual daraja (aholining ma‘lumot darajasi); institutsional (bozor iqtisodiyotiga asoslangan yetakchi institutlarning rivojlanganlik darajasi); innovatsion daraja (hududda ilmiy-texnika taraqqiyoti yutuqlarini tatbiq etish darajasi). Shuni ta‘kidlash kerakki, investitsion salohiyat hududlarni tasniflash mezonlaridan biri hisoblanadi.

Mahalliy iqtisodchi olimlardan biri A.Sh. Bekmurodov [4] xorijiy investitsiyalarning xususiyatlari, ularning iqtisodiyotdagi roli hamda investitsiya muhiti haqida to‘xtalib: “Jahondagi aksariyat mamlakatlar to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun ma‘lum darajada raqobat kurashini amalga oshirib, buning uchun qulay va raqobatbardosh investitsiya muhitini shakllantiradi. To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar nafaqat ichki moliya resurslari cheklanganligi sharoitida har bir mamlakat uchun muhim qo‘shimcha kapital manbai, balki mamlakat iqtisodiyoti raqobatbardoshligini ta‘minlash uchun zarur innovatsiyalar, yangi texnika va texnologiyalar, bilimlar, o‘quv va kompetensiyalarning ham ishonchli manbai hisoblanadi” deya ta‘kidlagan.

Ya‘na bir iqtisodchi olimlardan A.Vahabov, Sh.Xajibakiyev, N. Mo‘minovlar [5] investitsiya muhiti to‘g‘risida quyidagilarni ta‘kidlab o‘tadilar: “Investitsiya muhiti – bu xorijiy kapital qo‘yilmalarining qaltislik darajasini va ulardan mamlakatda samarali foydalanish imkoniyatlarini oldindan belgilaydigan iqtisodiy, siyosiy, yuridik va ijtimoiy omillar yig‘indisidir. “Investitsiya muhiti” kompleks, ko‘pqirrali tushuncha bo‘lib, milliy qonunchilik, iqtisodiy shart-sharoitlar (inqiroz, o‘shish, stagnatsiya), bojxona rejimi, valyuta siyosati, iqtisodiy

o‘shish sur‘atlari, inflyatsiya sur‘atlari, valyuta kursining barqarorligi, tashqi qarzdorlik darajasi kabi ko‘rsatkichlarga ega”. Shuningdek, mamlakatdagi investitsiya jarayonlariga ta‘sir ko‘rsatuvchi iqtisodiy, siyosiy, me‘yoriy-huquqiy, ijtimoiy va boshqa shart-sharoitlar majmui investitsiya muhitini anglatadi.

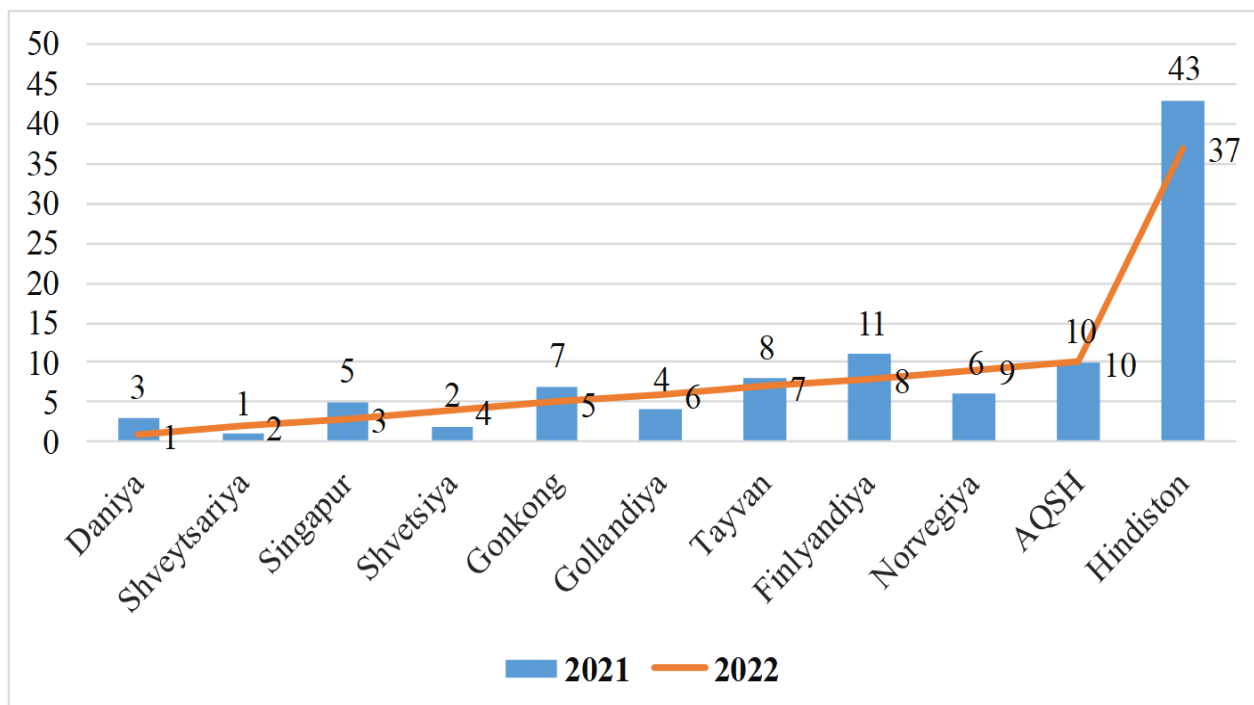
Tahlil va natijalar

Davlatning investitsion muhit jozibadorligiga baho berishda Global raqobatbardoshlik indeksi; Doing Business indeksi; Davlatlarning iqtisodiy mustaqilligi reytingi bugungi kunda eng keng tarqalgan hisoblanadi.

Global raqobatbardoshlik indeksining tarkibi institutlarning sifati, infrastruktura, makroiqtisodiy barqarorlik, sog‘liqni saqlash va boshlang‘ich ta‘lim, oliy ta‘lim va qayta tayyorlash, tovar va xizmatlar bozorlarining samaradorligi, mehnat bozorining samaradorligi, moliya bozorlarining rivojlanganligi, texnologik taraqqiyot darajasi, ichki bozor ko‘lami, kompaniyalarning raqobatbardoshligi, innovatsion salohiyat bilan bog‘liq ko‘rsatkichlardan iboratdir.

1-diagramma.

Global raqobatbardoshlik indeksining eng yuqori reytingiga ega yetakchi davlatlar, 2021-2022 yillar*

*The Global Competitiveness Index Report, 2021-2022 ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan.

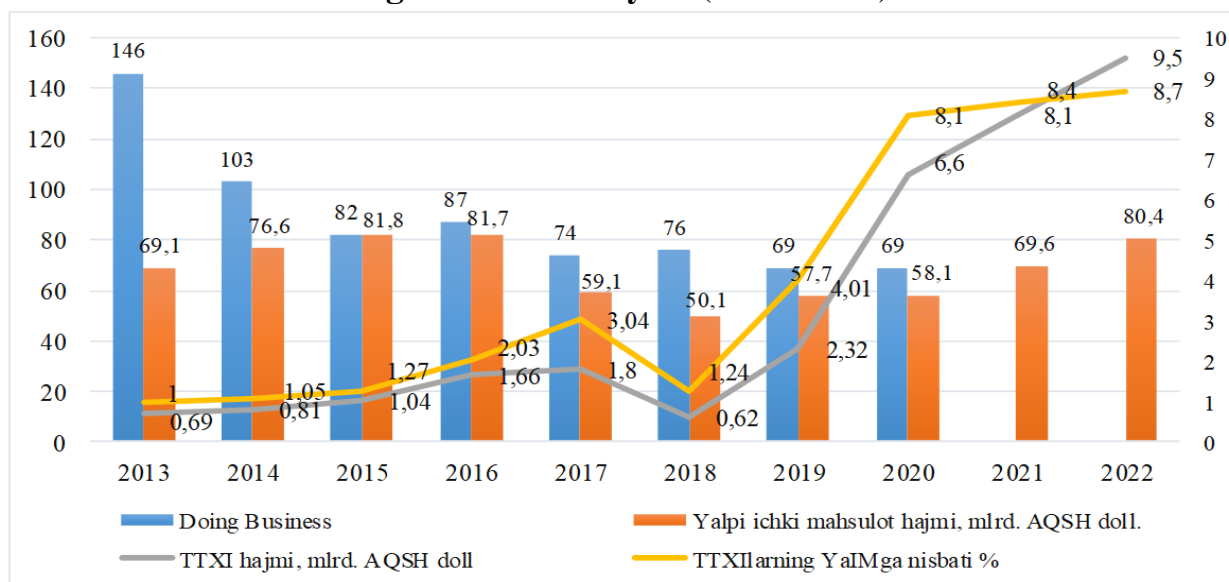
Diagrammadan ko‘rinib turibdiki, so‘nggi ikki yilda 11 ta eng yuqori reytingga ega bo‘lgan davlatlar ichida Daniyadan keyin Shveysariya ikkinchi

o'rinda, uchinchi o'rinni esa Singapur band etib kelmoqda. Aniq statistik ma'lumotlarga qaraydigan bo'lsak, ikki yildan buyon Daniya ushbu reytingni boshqarib kelmoqda. Hindiston esa 2022 yil bo'yicha olti pog'onaga ya'ni 43 o'rindan 37 o'ringa ko'tarilib, Osiyo davlatlari orasida eng yuqori o'sishga erishgan. O'zbekiston ham Global raqobatbardoshlik indeksiga qo'shilganda edi, mamlakatimizga xorijiy investorlarning investitsiya kiritish hajmi ya'na-da ham oshgan bo'lar edi.

Hozirgi kunda O'zbekiston ayrim global indekslarda faol ishtirok etmoqda. Jumladan, Jahon banki tomonidan yuritiladigan Doing business reytingida O'zbekiston 2013 yilda 190 davlat ichida 146 o'rinda turgan edi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ishbilarmonlik muhitini yanada tubdan yaxshilash va tadbirkorlikka yanada keng erkinlik berish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni doirasida amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida mamlakatimiz 2020 yilga kelib 69 o'ringa ko'tarilishga muvaffaq bo'ldi, ya'ni 8 yil ichida 77 pog'onaga ko'tarilishga erishildi (2-diagramma).

2-diagramma.

Yalpi ichki mahsulot va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya hajmlarining o'zgarish tendensiyasi (mlrd dollar)*

*Doing Business ma'lumotlari va O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Diagramma ma'lumotlarini tahlil qilish asosida quyidagi bir necha muhim xulosalarni chiqarish mumkin: 2013-2022 yillar davomida mamlakatimizda YaIM hajmining umumiy summasida omillarning ta'siri ostida o'sish tendensiyasi kuzatilgan; xuddi shu davrda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar o'sib borishi qat'iylik (barqarorlik) xarakteriga ega emas. Ushbu ko'rsatkich tahlil qilingan

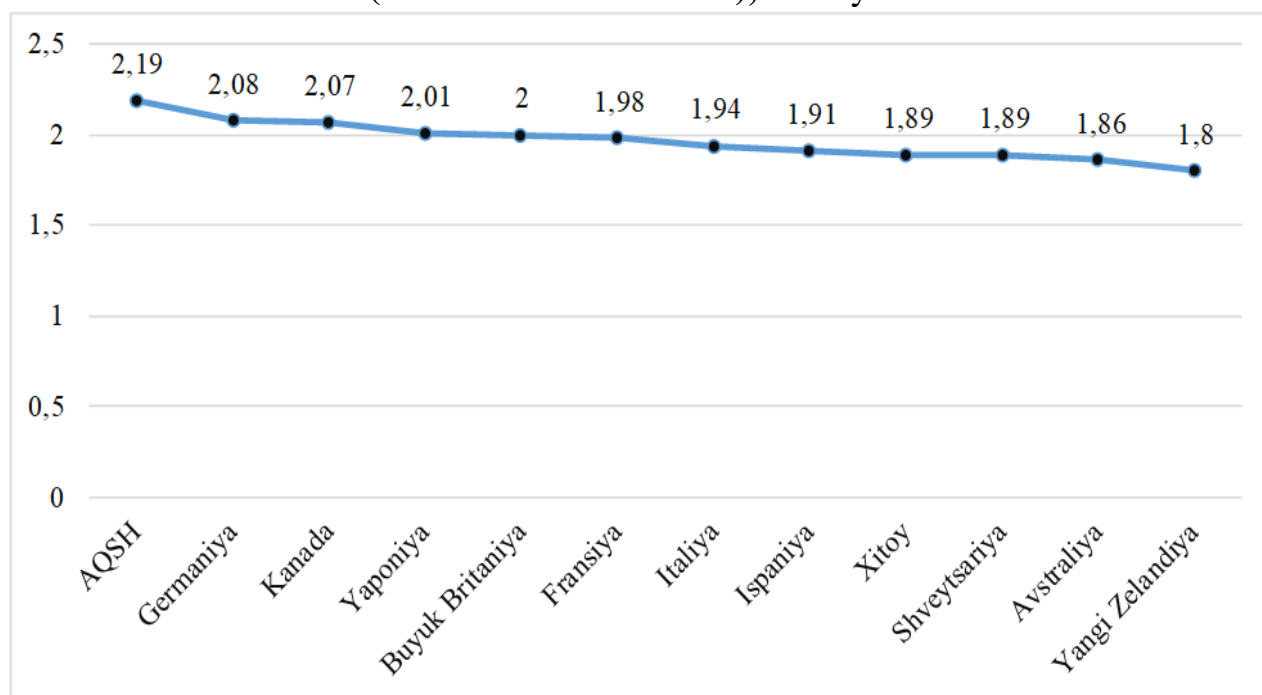

yillar davomida «ko‘tarilish-pasayish-ko‘tarilish-pasayish-ko‘tarilish» tarzida o‘zgarib borgan. Buning o‘ziga xos sabablari, bir tomondan, xorijiy investitsiyalar YaIMning eng muhim va o‘zgaruvchan komponenti bo‘lib, ularni taxmin qilish juda qiyin. Xorijiy investitsiyalar to‘satdan o‘sib ketishi yoki, aksincha, tushib ketishi ham mumkin (masalan, AQSHda buyuk depressiya davrida investitsiyalar 100 foizga tushib ketgan). Ikkinchi tomonidan, bunday manzaraning amaliyotda kuzatilishi bu yerda unga tegishli bo‘lgan talaygina muammolarning mavjudligini ham ko‘rsatadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarning ishonch indeksini quyidagi 3-diagramma ma‘lumotlari asosida ko‘rib chiqamiz.

3-diagramma.

**To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarning ishonch indeksi
(FDI Confidence Index), 2022 yil**

*UNCTAD 2020 yil ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

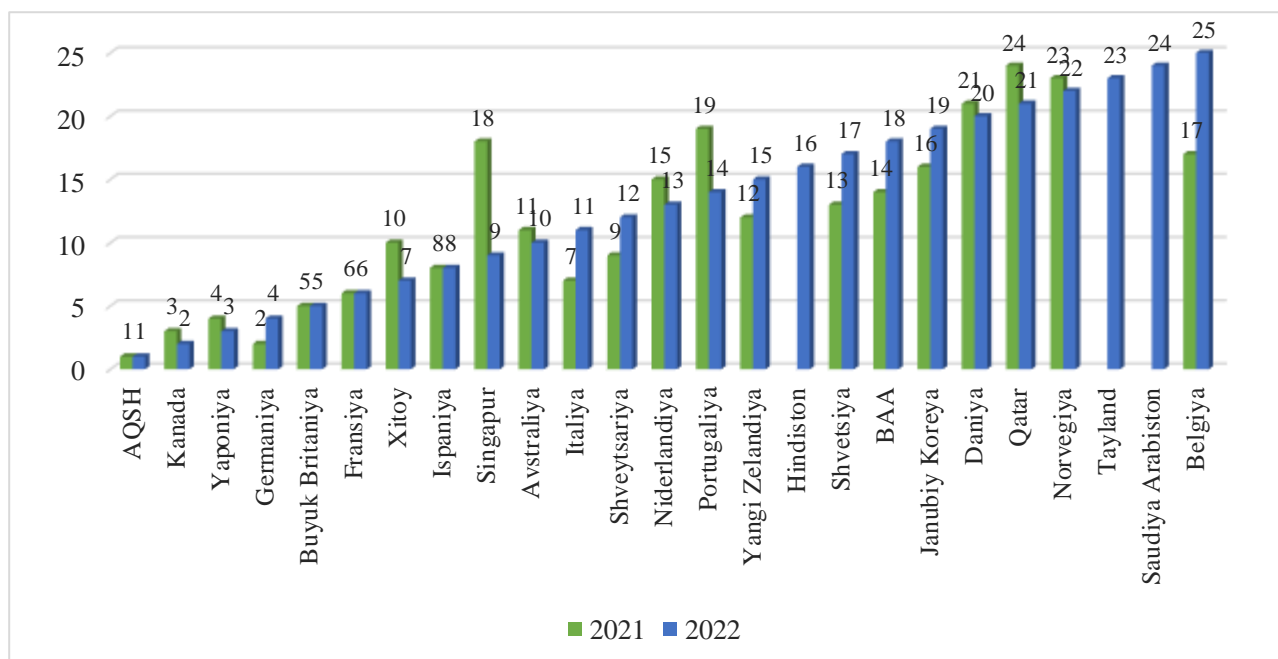
2022 yilda AQSH to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar (FDI Confidence Index) ishonch indeksida 2,19 ballga ega bo‘lib, dunyodagi eng yuqori ko‘rsatkich qayd etildi. Natijada ushu indeksda yuqori natija qayd etishi orqali AQSHda 2022 yilda jalb qilingan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimi 5,25 trlln AQSH dollarga yetdi. To‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar bo‘yicha ishonch indeksining qiymati noldan uchgacha bo‘lgan shkala bo‘yicha hisoblanadi, nol – to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar bozoriga ishonchning pastligi va uch shkala esa bozordagi

eng yuqori ishonchlikni bildiradi.

2021-2022 yillarda Investitsion muhitini namoyon etadigan indeksda yuqori natijalarga ega bo'lgan davlatlarni tahlil qilib chiqamiz (4-diagramma).

4-diagramma.

Investitsion indeksda yuqori natijalarga ega bo'lgan davlatlar, 2021-2022 yillar*

*Statistik ma'lumotlar asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

AQSH investitsion muhitini namoyon etadigan indeksda ketma-ket ikki yil davomida investitsiya jozibadorligi bo'yicha birinchi o'rinni egalladi. AQShdan keyin Kanada investitsiya kiritish bo'yicha 2022 yilda eng jozibador mamlakatlar qatorida ikkinchi o'ringa ko'tarildi. Yaponiya esa uchinchi o'rinni egalladi, Germaniya ikki pog'onaga pastlab, to'rtinchi o'ringa tushdi, bunga Yevropaning Rossiyaga sanksiyasidan kelib chiqadigan iqtisodiy va energetika muammolari sabab bo'ldi. Buyuk Britaniya ikki yildan buyon reytingda beshinchi o'rinni saqlab qolib, investorlar uchun eng jozibador mamlakat hisoblandi. Xitoy, Hindiston, Birlashgan Arab Amirligi, Qatar, Tayland va Saudiya Arabistoni Investitsion muhitni namoyon etadigan indeksda birinchi marta rivojlanayotgan bozorlarning eksklyuziv reytingiga ega bo'lib, kuchli yigirmatalikdan joy oldi. Shuningdek, Belgiya davlati esa 2022 yil 25 o'rinni egalladi.

Osiyo mamalakatlarining Global Innovatsiyalar bo'yicha reytingini tahlil qilib chiqamiz (1-jadval).

1-jadval.

**Osiyo mamalakatlarining Global Innovatsiyalar
bo'yicha reytingi, 2014-2022 yillar***

Mamalakat	2014 y.	2015 y.	2016 y.	2017 y.	2018 y.	2019 y.	2020 y.	2021 y.	2022 y.
Singapur	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Gonkong	2	2	3	4	5	4	3	5	5
Isroil	3	5	5	6	2	2	4	6	6
Janubiy Koreya	4	3	2	2	3	3	2	1	1
Yaponiya	5	4	4	3	4	6	6	4	4
Xitoy	6	6	6	6	6	5	5	3	3
Malayziya	7	7	7	8	7	7	7	8	8
BAA	8	9	8	7	8	8	8	7	7
Saudiya Arabistoni	9	8	9	13	16	19	17	16	12
Qatar	10	10	10	10	11	18	18	17	14
Tayland	11	12	11	11	9	10	10	9	10
Mo'g'uliston	12	15	12	12	12	13	13	13	17
Bahrayn	13	13	13	17	21	21	21	21	18
Iordaniya	14	18	24	26	24	26	23	24	21
Armaniston	15	14	15	15	18	17	14	18	23
Quvayt	16	20	18	14	15	15	22	19	16
Vetnam	17	11	14	9	10	9	9	10	11
Gruziya	18	17	16	18	14	11	15	15	19
Ummon	19	16	20	22	20	23	26	20	22
Hindiston	20	21	17	16	13	12	11	11	9
Livan	21	19	19	25	28	27	27	28	
Qozog'iston	22	22	22	23	23	22	20	22	25
Indoneziya	23	27	27	27	26	25	25	27	20
Butan	24	31	29	-	-	-	-	-	-
Bruney	25	-	-	19	19	20	19	25	28
Filippin	26	23	21	20	22	14	12	12	15
Ozarbayjon	27	26	25	24	25	24	24	23	29
Shri-Lanka	28	24	28	28	27	28	31	29	26
Kambodja	29	25	30	31	30	30	34	33	31
Qirg'iziston	30	29	31	30	29	29	28	30	30
Eron	31	28	23	21	17	16	16	14	13
O'zbekiston	32	32	-	-	-	-	29	26	24
Bangladesh	33	33	33	34	34	34	36	35	32
Pokiston	34	34	34	33	33	32	32	31	27
Nepal	35	35	32	32	32	33	30	34	34
Tojikiston	36	30	26	29	31	31	33	32	33
Laos	-	-	-	-	-	-	35	36	35
Birma	37	37	-	-	-	-	37	37	36
Yaman	38	36	35	35	35	35	38	38	37

*<https://www.oecd.org/investment/statistics.htm>

Innovatsiyalar indeksi bo'yicha 39 ta mamlakatlarning reytingi keltirib o'tilgan. Eng yuqori ko'rsatkich bu Singapur va Janubiy Koreya davlatlari hisoblanadi. Yillar davomida ushbu davlatlar faqat bir yoki ikkinchi o'rinlarni egallagan. Keyingi o'rinlar esa Isroil, Gonkong, Yaponiya va Xitoy davlatlariga to'g'ri keladi. Eng past ko'rsatkich Bangladesh, Pokiston, Nepal, Tojikiston va Yaman mamlakatlarida kuzatilgan. Butan, Laos va Birma davlatlari esa 2014-2019 yillarda reytingda umuman o'rin olmagan. Osiyo davlatlari ichida O'zbekiston 2014-2015 yillarda 32 o'rinni egallagan, 2016-2019 yillarda esa reytingga umman kirmagan. 2020 yilda innovatsiyalar indeksida 29 o'rindan joy olgan, 2022 yilga kelib 24 o'rin qayd etilgan.

Jahon iqtisodiy forumi tomonidan qabul qilingan mamlakatlarning global raqobatbardoshligi konsepsiyasiga ko'ra, xalqaro bozorlarda o'z eksportchilarini qo'llab-quvvatlashning birmuncha samarali davlat institutlari va vositalarini tashkil etgan davlatlar samarali hisoblanadi. Bu fikr 2017 yil sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev tomonidan boshlab berilgan mamlakatda ma'muriy islohotlar konsepsiyasining hayotiyliigi va o'z vaqtidaligini aniq aks ettiradi.

Yirik xorijiy investorlar iqtisodiyot holatini baholashda asosan Global raqobatbardoshlik indeksi (GCI, Global Competitiveness Index), Xorijiy investitsiyalarni jalb etish indeksi (Investing across borders), To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar uchun tartibga soluvchi cheklovlar indeksi (FDI Regulatory Restrictiveness Index), Investitsion ishonch indeksi (FDI Confidence Index), Sanoatning raqobatbardoshlik indeksi (Competitive Industrial Performance Index), Global innovatsion indeks (Global Innovation Index) singari indekslarga tayangan holda strategik qarorlar qabul qiladi.

Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, turli reyting va indekslarda eng past o'rinlarni egallagan mamlakatlarga reytinglarda umuman kiritilmagan mamlakatlardan ko'ra ko'proq investitsiyalar kiritiladi. Buning sababi reytingda past o'rinlarni egallagan mamlakatlarda risklarning yuqoriligiga qaramasdan ularni potensial investorlar uchun baholash imkoni paydo bo'ladi. Biror bir reytingda qayd etilmagan mamlakatlar esa investorlarning nazarida o'ta riskli mamlakat bo'lib gavdalanadi. Natijada investorning investitsiya kiritish bo'yicha qarori salbiy bo'ladi.

Xulosa

Har bir davlat iqtisodiyotga jalb qilinadigan xorijiy investitsiyalar hajmini

oshirish hamda mamlakatning investitsiya muhitini jozibadorligini kengaytirish bevosita xalqaro global iqtisodiy va innovatsion indekslardagi ishtiroki bilan uzviy bog‘liqdir. Shunday ekan, har bir davlat albatta iqtisodiyot uchun muhim bo‘lgan global indeks va reytinglardagi indikatorlar bo‘yicha mamlakatdagi mavjud holat ko‘rsatkichlarini aniqlab, salbiy ko‘rsatkichlarni yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz. Bugungi kunda O‘zbekistonda ham investitsion muhit jozibadorligini oshirish hamda global reyting va indekslarda mamlakatning o‘rnini yaxshilash bo‘yicha huquqiy asos yaratilmoqda.

O‘zbekistonning xalqaro reytinglarda munosib ishtiroki uchun sharoitlar yaratish to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishni sezilarlicha oshirish bilan bir qatorda, O‘zbekiston atrofida qulay investitsiya muhitini faol shakllantirish, xalqaro hamjamiyatda mamlakat imijini kuchaytirish va mustahkamlashga ko‘maklashadi.

Mamlakatimizni global indekslarda o‘rnini yaxshilash bo‘yicha bugungi kunda quyidagi taklif va tavsiyalarni berish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

-MDH mamlakatlarining xalqaro indekslarda ishtiroki modellarini to‘plash, muhokama qilish va umumlashtirish hamda tajriba benchmarkingiga qaratilgan kompyuterlashgan kraudsorsing platformasini ishlab chiqish va qo‘llash lozim;

-muntazam past baholanib kelinayotgan soha va tarmoqlardagi mavjud tizimli xatoliklarni aniqlash va xatlovdan o‘tkazish kerak;

-xalqaro reytinglarda mazkur indikatorlar bo‘yicha eng yuqori ball to‘plagan hamda katta sur‘atlar bilan o‘shirishga erishayotgan mamlakatlarda amalga oshirilgan islohotlarni o‘rganish zarur;

-xalqaro tajriba asosida past ko‘rsatkichli indikatorlar bo‘yicha tegishli soha va tarmoqlar ko‘rsatkichlarini keskin oshirishni kafolatlovchi strategiyalar hamda strategiyalarning tarkibiy dastur va loyihalarini ishlab chiqish lozim;

-ustuvor xalqaro reyting va indekslarning tarkibiy indikatorlari va subindikatorlari bo‘yicha soha va tarmoqlar kesimida ishlab chiqilgan loyihalar hamda ularning amalga oshirilishi borasidagi ma’lumotlarni har chorakda taqdim etib borish kerak;

-O‘zbekiston Respublikasi uchun ustuvor bo‘lgan xalqaro reyting va indekslarda mamlakatning o‘rnini yaxshilash maqsadlariga xizmat qilishini ta’minlash, mazkur yo‘nalishdagi ishlarning samaradorligiga to‘siq bo‘layotgan muammolarni bartaraf etish lozim;

-ustuvor xalqaro reyting va indekslarda mamlakatning o‘rnini yaxshilash bo‘yicha davlat organlarining malakali hamda tajribali mutaxassislarini va xorijiy

ekspertlarni tashkil etiladigan malaka oshirish kurslariga jalb etish zarur;

-investitsiya muhitini yaxshilash va to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishni rag‘batlantirish masalalariga taalluqli yangi qonun, farmon va qarorlar ishlab chiqishda “global indekslar talablariga muvofiqlik zarurati” prinsipini joriy etish zarur.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, yuqoridagi bildirilgan taklif va tavsiyalarni mamlakatimiz iqtisodiyotiga tadbqiq etsak xorijiy investitsiyalarni jalb qilish hajmi ya‘nada ortgan bo‘lar edi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017 yil 19 sentyabr kuni Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 72-sessiyasidagi nutqi. <https://yuz.uz/news/ozbekiston-va-bmttarixiy-sessiya-hamdatarixiy-nutq>

2. Jiyun Cao, Arijit Mukherjee Foreign direct investment, unionised labour markets and welfare International Review of Economics & Finance Volume 58, November 2018, Pages 330-339 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S105905601730878X>

3. Зенченко С.В., Шемёткина М.А. (2007) Инвестиционный потенциал региона. Сборн. научн. трудов Сев. кав. ГТУ. Серия «Экономика». №6. 153 с.

4. Bekmurodov A.Sh. (2018) O‘zbekiston iqtisodiyotining innovatsion yuksalish modelini izlab... . – Toshkent: XXI ASR. – 215 b.

5. Vahobov A.V., Xajibakiyev Sh.X., Mo‘minov N.G. (2010) Xorijiy investitsiyalar. – Toshkent: Moliya. – 346 b.